

Ivo de veroveraar

Regisseur Ivo van Hove (55) gaat een voorstelling maken met de Franse actrice Juliette Binoche in de hoofdrol: *Antigone* van Sofokles. Wordt Nederland te klein voor hem?

Door **Hein Janssen** Foto **Joost van den Broek**

Ik zou weleens iets bijzonders in het theater willen doen, iets wat voor mij een artistieke uitdaging is. Zouden jullie weten wat en met wie?' Woorden van die strekking sprak de Franse filmactrice Juliette Binoche toen ze twee jaar geleden met de voorstelling *Freule Julie* in het Barbican Centre in Londen stond. De artistieke leiding van het Barbican had meteen een antwoord klaar: Ivo van Hove. Met hem zou ze die voorstelling moeten gaan maken.

Drie dagen later reisde Ivo van Hove voor een lunchafspraak van Amsterdam naar Parijs om Binoche voor het eerst te ontmoeten. Aan het eind van het snuffelgesprek zei Van Hove: 'Denk er maar eens over na, over een eventuele samenwerking.' Binoche zei: 'We gaan het doen!'

Van Hove: 'Daarna hebben we elkaar nog een paar keer ontmoet, onder meer in New York, waar zij filmopnamen had. We waren het er al snel over eens dat het een Griekse tragedie zou worden, omdat daarin vaak extreme vrouwenrollen voorkomen. *Medea*, *Elektra*, uiteindelijk zijn we uitgekomen bij *Antigone*.'

Antigone dus, van Sofokles. Over een dwarse vrouw die tegen de stroom ingaat, die tegen ieders haren instrijkt, die weezin en sympathie oproept. Een vrouw die haar leven in eigen hand neemt en bereid is te sterven voor haar opvattingen. Te produceren door het Barbican Centre in

Londen, Les Théâtres de la Ville in Luxemburg en Toneelgroep Amsterdam.

Van Hove regisseert en neemt zijn hele artistieke team mee, onder wie Jan Versweyveld (scenografie), An d'Huys (kostuums), Tal Yarden (video) en Peter van Kraaij (dramaturgie). *Antigone* wordt gemaakt in Londen (in het Engels, met Engelse acteurs die momenteel worden gecast), gaat in première in Luxemburg en gaat daarna op tournee door Europa.

Het is nog niet eerder vertoond, zo'n grote internationale theaterproductie waarvan een Nederlands gezelschap medeproducent is. Op zijn werkkamer in de Amsterdamse Stadsschouwburg legt Van Hove uit dat dit voor zijn groep weliswaar zeer prestigieus is, maar dat Toneelgroep Amsterdam al veel langer tot de Champions League van het Europese theater behoort.

Van Hove: 'Al jarenlang spelen wij onze voorstellingen overal in de wereld. *Romeinse tragedies* is in New York en Londen ingeslagen als een bom, over *Antonioni Project* wordt nog steeds gesproken, met *Scènes uit een huwelijk* toeren we nu al tien jaar rond. Onze technische knowhow wordt overal gewaardeerd, onze technici zijn even bekend als onze acteurs. Daar plukken wij nu de vruchten van.'

Van Hove wil maar zeggen: door de wereldtournees van zijn gezelschap en door zijn eigen gastregies bij verschillende toneel- en operahuizen (eerder dit jaar regisseerde hij *Brokeback Mountain* in Madrid en *A View*

from the Bridge in Londen) zijn zijn naam en die van Toneelgroep Amsterdam intussen gevestigd. Daarom wordt hij gekoppeld aan Binoche, daarom is zijn eerstvolgende voorstelling *The Fountainhead* op voorhand al geprogrammeerd door festivals in Avignon, Barcelona en Vilnius. Vorige week werd ook bekend dat Toneelgroep Amsterdam en Van Hove komend seizoen *Kings of War* gaan maken, waarin drie koningsdrama's van Shakespeare worden samengevoegd. Met opnieuw het Barbican Centre en dit keer ook Théâtre National de Chailot in Parijs als co-producent.

'Alles grijpt nu in elkaar en valt op zijn plaats. Ik heb theater geregisseerd in New York, Londen, München en Berlijn en opera's in Lyon, Antwerpen en Madrid. Toneelgroep Amsterdam reist naar alle belangrijke wereldsteden. Daardoor kennen ze ons en daarom kan ik bellen met regisseurs als Katie Mitchell en Thomas Ostermeier, die hier vervolgens graag komen werken met het ensemble. Dat is ook voor het publiek in Amsterdam interessant, omdat het op die manier kan kennismaken met het werk van regisseurs die er nu toe doen. Dat zijn kruisbestuivingen die nut blijken te hebben. Als wij hier in Amsterdam plannen maken voor een grote voorstelling als *Kings of War*, ga ik daarmee in dit geval naar Londen en Parijs en is men vrijwel meteen geïnteresseerd, zowel artistiek als wat betreft financiële ondersteuning.'

Wat levert dat internationale netwerken verder op? Die vraag kan wat Van Hove betreft als volgt worden beantwoord: beroemde gastregisseurs, wereldsterren, extra speelbeurten en het is ook nog eens financieel aantrekkelijk. Spelen in het buitenland, in prestigieuze zalen als BAM in New York, Théâtre de la Ville in Parijs

en Barbican in Londen, genereert extra inkomsten en co-producenten brengen ook geld binnen. Juist in een periode waarin Toneelgroep Amsterdam met bezuinigingen te maken heeft, is dat zeer welkom, ook om artistieke risico's te kunnen nemen. Komend seizoen speelt Toneelgroep Amsterdam honderd keer in het buitenland (de afgelopen jaren was dat gemiddeld zeventig keer) en honderdvijftig keer in Amsterdam.

De vraag of Nederland onderhand te klein is geworden voor zijn groep en zeker voor hemzelf, vindt hij overbodig. 'Amsterdam is onze thuisbasis. Voor mij is er geen onderscheid tussen nationaal of internationaal. Waar het om gaat zijn de producties die wij van hieruit maken en die, hoe verschillend ook, allemaal iets te melden hebben over het huidige tijdsgewricht. Ze gaan over problemen van deze tijd die overal in de wereld worden herkend. *Scènes uit een huwelijk* bijvoorbeeld hebben wij gespeeld van Sydney tot Moskou en overal zitten na afloop de mensen ontroerd arm-in-arm in de zaal. Het is toch prachtig dat al die voorstellingen juist hier in Amsterdam worden gemaakt? Dat wij met ons artistieke team, onze technici en acteurs zo'n uniek gezelschap hebben opgebouwd?'

Dat Van Hoves regies een paar jaar terug in eigen land nogal eens lauw werden ontvangen ('weer een filmbewerking en videoschermen') deert hem niet. 'Soms moet je voor de troepen uitlopen. Ik ben altijd uitgegaan van onze eigen kracht, van mijn eigen visie op hedendaags theater.'

Dat al die wereldtournees zwaar zijn voor zijn ensemble, onderkent Van Hove, maar dat dat de reden is dat acteurs als Fedja van Huêt en Jacob Derwig het gezelschap hebben verlaten, is onjuist. 'Sterker nog: als wij *Opening Night* spelen, gaat Jacob nog steeds mee. Als wij komend najaar *Angels in America* in New York opvoeren, is Fedja erbij. Zij zijn weggegaan omdat ze meer film en televisie wilden doen. Ik snap dat al dat reizen gecompliceerd is als je een gezin hebt, maar dat is niet de reden geweest van hun vertrek.'

Ook zo'n terugkerend punt: hoe kun je directeur zijn van een groot theatergezelschap als Toneelgroep Amsterdam en toch vaak in het buitenland zijn? Van Hove: 'Mijn werk is mijn leven. Als ik vijf weken in Londen repeteer, ben ik regelmatig terug in Amsterdam. Bovendien heb ik een goed team hier en tegenwoordig zijn er allerlei mogelijkheden om voortdurend met elkaar in contact te staan.

Mijn raad van bestuur geeft mij hierin de volledige vrijheid. Sterker nog: hierom hebben ze me aangenomen. Je kunt niet thuisblijven en de wereld veroveren.'

Hoewel hij als freelancetheatermaker zijn balboekje gemakkelijk vol zou krijgen, is Van Hove niet van plan Toneelgroep Amsterdam te verlaten. 'Toen ik hier in 2001 begon, riep men al dat ik niet lang zou blijven. Ik zit er nog steeds en ik heb aan weggaan nog nooit één enkele serieuze gedachte gewijd. Dat is voor mijn gemoedsrust erg ontspannend. Ik besteed al mijn tijd en energie liever aan mijn werk. Ik wil geen gefrustreerd man worden. Ik wil gelukkig zijn.'

Antigone gaat 25/2/2015 in première in Luxemburg en is 15 t/m 17/4 te zien in de Stadsschouwburg Amsterdam; The Fountainhead gaat 15/6 in première op het komende Holland Festival.

'Soms moet je voor de troepen uitlopen. Ik ben altijd uitgegaan van onze eigen kracht, van mijn eigen visie op hedendaags theater'

Regisseur Ivo van Hove.